

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Acta oeconomica et informatica 2
Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 1998, s. 43—45

**KVANTIFIKÁCIA REZERV A ICH VPLYV NA MAJETKOVÚ
A DÔCHODKOVÚ SITUÁCIU POĽNOHOSPODÁRSKÝCH PODNIKOV**
**QUANTIFICATION OF RESERVES AND THEIR INFLUENCE ON PROPERTY
AND INCOME SITUATION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES**

Jozef PATAKY

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

A favourable development of economic results in agricultural enterprises is closely related to the utilisation of managerial approaches to the creation of reserves and to their use. On a selected sample of agricultural enterprises, the approach of management to the creation of real and fake reserves is evaluated. Real reserves enable increasing assets and owner's equity from the economic results. A special attention is devoted to the analysis of a ratio of capital to non-capital reserves, out of which profit reserves have a positive development. Fake reserves of the cost character have an influence on the computation of economic results. They are growing rapidly in value terms. In the future, when significant cash expenditures will be incurred to undertake the transactions, fake reserves will have equalizing effect on economic results.

Key words : reserves, real and fake reserves, economic result, agricultural enterprise

Slovenské poľnohospodárstvo prechádza už niekoľko rokov procesom transformácie. Dosiahnuté pozitívne výsledky sú výsledkom pôsobenia štátnej agrárnej politiky, ako aj pragmatických postupov poľnohospodárskych podnikov v trhovom prostredí. Negatívnym javom naďalej ostáva nedostatok peňažných prostriedkov na prevádzkové, ale tiež investičné účely. Poľnohospodárske podniky hľadajú cesty, ako získať zdroje pre financovanie podnikateľskej činnosti. Ich dôležitou súčasťou môžu byť tiež rezervy vytvárané v rámci podnikov.

Materiál a metódy

Rezervy predstavujú významnú zložku pasív — zdrojov vytváraných účtovnou jednotkou. V príspevku zhodnocujeme:

- súčasný stav a postavenie jednotlivých druhov rezerv v poľnohospodárskych podnikoch a
- stanovujeme ich funkčnú opodstatnenosť v súčasnom trhovom priestore.

V hodnotení vychádzame zo súboru poľnohospodárskych podnikov v okrese Nitra. Podkladové údaje sú čerpané z celookresného prehľadu v rámci účtovného výkazu SUVAHA Uč POD 1-01 za roky 1995 - 96.

Výsledky a diskusia

Každá podnikateľská činnosť začína peňažnými vkladmi a úroveň jej výsledkov sa posudzuje podľa objemu získaných peňažných prostriedkov. Súčasný nedostatok peňažných prostriedkov v prevádzkovej sfére je podmienený rastom pohľadávok voči odberateľom, čo sa na druhej strane prejavuje v značnom nárastaní záväzkov poľnohospodárskych subjektov voči dodávateľom.

Získavanie peňažných prostriedkov v bankovej sfére je tiež sprevádzané mnohými osobitosťami. Celkový objem úverov, ich štruktúra len čiastočne spĺňa bankové potreby v poľnohospodár-

skej sfére. Poskytovanie úverov poľnohospodárskej prvovýrobe sa považuje za rizikové bankové operácie.

Riešenie nepriaznivej finančnej situácie, napriek opatreniam štátu v sústave ekonomických nástrojov v poľnohospodárstve, treba vidieť v prístupoch každého podnikateľského subjektu k uskutočňovanej podnikateľskej činnosti. V záujme každého podniku je dosahovať priaznivý hospodársky výsledok. Úspešnosť v tomto smere je v zásade závislá od prehodnotenia a reštrukturalizácie výroby, stanovenia výrobných programov s požiadavkami odberateľov a hľadania vhodných odbytových ciest.

Prispieť k tomu môže:

- a) manipulácia s vytvoreným hospodárskym výsledkom,
- b) ovplyvňovanie výpočtu hospodárskeho výsledku, ktoré umožňujú účtovné postupy pre podnikateľské subjekty.

Podľa toho rozoznávame tzv. pravé a nepravé manažérske prístupy k tvorbe rezerv v účtovníctve.

Pravé rezervy predstavujú zvýšenie majetku a ich zdrojov z vytvoreného hospodárskeho výsledku. Môžu byť ziskové a kapitálové (fondové).

Ziskové rezervy môže podnikateľský subjekt vytvárať nerozdelením hospodárskeho výsledku bežného roku. Úplne, resp. čiastočne zadržaná časť zisku v budúcich rokoch sa prejaví ako rezerva z nerozdeleného zisku minulých rokov. Za určitých okolností podľa rozhodnutia najvyššieho orgánu súčasťou nerozdeleného zisku môžu byť dividendy — nerozdelené podiely na hospodárskom výsledku.

Kapitálové rezervy predstavujú tvorbu zdrojov získania majetku (peňažných prostriedkov), na účely rezerv cestou:

- zákonného rezervného fondu v poľnohospodárskych podnikoch transformovaných na obchodné spoločnosti (a.s., resp. s.r.o.),
- nedeliteľného fondu v tých podnikoch, ktoré sú transformované na poľnohospodárske družstvá,

- ážia dosiahnutého pri emisii akcií. Získaný majetok vyplýva z rozdielu medzi nominálnou a trhovou (predajnou) cenou akcií, resp. vkladov pri zvyšovaní základného imania a pod.

Pravou rezervou môže byť v obchodných spoločnostiach rezervný fond a na družstvách nedeliteľný fond z kapitálových vkladov členov pri založení podnikateľského subjektu, resp. transformačnom procese.

Predmetné rezervy účtovne sledujeme v rámci vlastného imania ako dlhodobé vlastné zdroje v účtovej skupine 42 — Fondy zo zisku a prevedené hospodárske výsledky a 41 — Základné imanie a kapitálové fondy.

Z tabuľky 1 môžeme posúdiť úroveň vývoja pravých rezerv. Pozitívnym javom v okrese Nitra sú dve skutočnosti. Manažmenty poľnohospodárskych podnikov venujú pozornosť tvorbe rezerv z nerozdeleného zisku, čo vyjadruje index skúmaných rokov vo výške 133,7. Vládne intervencie do poľnohospodárstva, ako aj ich postupná adaptácia v trhovom prostredí vyúsťujú v postupnom znižovaní neuhradenej straty z minulých rokov. Vytváranie kapitálových rezerv v transformovaných družstvách sa tak značná pozornosť nevenuje, zrejme z uvádzaných dôvodov.

Vytváranie nepravých rezerv súvisí s potrebou úhrady nákladov, ktoré už skutočne nastali, alebo predpokladáme že už nastali, avšak výdavky peňažných prostriedkov vzniknú až v budúcich obdobiach. Táto skupina rezerv sa teda použije na rôzne úhrady záväzkov v nasledujúcich rokoch. Nepravou rezervou teda účtovná jednotka zvyšuje náklady, a tým znižuje hospodársky výsledok v bežnom období. Uvedeným prístupom sa usmerňujú peňažné prostriedky na výdavky, ktoré predpokladáme, že budú vynaložené v budúcich obdobiach.

Tabuľka 1 Posúdenie pravých rezerv (v tis. SK)

Účet (2)	Ukazovateľ (1)	1995	1996	Index 96/95
—	HV minulých rokov (3)	-58 295	-46 344	79,49
428	Nerozdelený zisk minulých rokov (4)	22 131	29 595	133,72
429	Neuhradená strata z minulých rokov (5)	-80 426	-75 939	94,42
421	Zákonný rezervný fond (6)	10 995	11 259	102,40
422	Nedeliteľný fond (7)	45 115	25 110	55,65

Table 1 Evaluation of real reserves
(1) indicator, (2) account, (3) economic result of past years, (4) undivided profit of past years, (5) not payment loss of past years, (6) legal reserve fund, (7) indivisible fund

Tabuľka 2 Posúdenie nepravých rezerv (v tis. SK)

Účet(2)	Ukazovateľ (1)	1995	1996	Index 96/95
—	Rezervy (3)	448	2 908	649,1
451	Zákonné rezervy (4)	200	2 598	1 299,0
454	Ostatné rezervy (5)	248	310	129,1

Table 2 Evaluation of fake reserves
(1) indicator, (2) account, (3) reserves, (4) legal reserves, (5) other reserves

Rezervy tohto druhu účtovne sledujeme ako cudzie zdroje — budúce záväzky dlhodobého charakteru v účtovej skupine 45—Rezervy. V poľnohospodárskych podnikoch prichádzajú do úvahy rezervy na:

- opravy hmotného majetku,
- pohľadávky za dlužníkmi v konkurznom a vyrovnávacom pokračovaní,
- pestovnú činnosť, ak sú vlastníkami lesov,
- asanáciu pozemkov dotknutých ťažbou.

Pri tejto skupine vytváraných rezerv vzniknuté a zúčtované náklady sú považované za náklady vynaložené na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov.

Okrem nich môže poľnohospodársky podnik vytvárať nepravé rezervy na podnikateľské riziká v poľnohospodárstve. Agrosektor je okrem ekonomických rizikových faktorov predovšetkým pod vplyvom prírodno-poveternostných a biologických činiteľov. Rezervy v tomto smere možno tvoriť v prípadoch predpokladu neúrody určitej plodiny, mimoriadnej udalosti vplyvom živelnej pohromy, straty z brakovania zvierat základného stáda a pod. K zmierňovaniu ekonomických rizík prichádza do úvahy tvorba rezerv na rozbeh nových výrobných programov, obchodnú činnosť a s ňou spojené riziká, kurzové straty a pod.

Z tabuľky 2, poukazujúcej na tvorbu nepravých rezerv v poľnohospodárskych podnikoch okresu Nitra, je zřejmý pozitívny vývoj, osobitne pri zákonných rezervách.

V zásade ide o tvorenie rezerv na opravy hmotného majetku, čo pri súčasnom nedostatku peňažných prostriedkov pre ďalší rozvoj investícií možno považovať za kvalifikované manažérske prístupy. Pokiaľ ide o ostatné rezervy, tie súvisia iba s predpokladanými kurzovými stratami. Napriek ich pozitívnemu vývoju, o čom svedčia vypočítané hodnotiace indexy, nedostatok treba vidieť v štruktúre vybraných rezerv. Prieskum v tomto smere ukázal, že aktivita manažmentu k ich tvorbe korešponduje s charakterom výdavkov (nákladov), ktoré nie sú daňovo uznané.

Záver

V poľnohospodárskej prvovýrobe sa postupne prejavujú stabilizačné účinky hospodárskej politiky štátu. Snahou každého podniku musí byť však eminentný záujem o dosahovanie priaznivého hospodárskeho výsledku. Jeho objem predpokladá prístupy vedenia podnikov k tvorbe rezerv. Ich funkčné využitie sa prejaví v usmerňovaní peňažných tokov a v zrovnomenení nákladových vplyvov na dosahovanú výšku hospodárskeho výsledku ako východiska aj pre daňové účely.

Súhrn

Priaznivý vývoj hospodárskeho výsledku v poľnohospodárskych podnikoch je úzko spojený s manažérskymi prístupmi k tvorbe rezerv a ich využívaniu. Na vybranom súbore poľnohospodárskych podnikov sa hodnotia prístupy manažmentu k vytváraniu pravých a nepravých rezerv.

Pravé rezervy umožňujú zveladenie majetku a zdrojov z dosiahnutého hospodárskeho výsledku. Osobitne sa analyzuje podiel ziskových a kapitálových rezerv, z ktorých najmä ziskové rezervy nadobúdajú želaný vývoj.

Nepravé rezervy nákladového charakteru ovplyvňujú výpočet hospodárskeho výsledku sú v hodnotenom období na rapidnom vzostupe. V praktických prístupoch sa prejavujú v zrovnomenení vplyvu na hospodársky výsledok v budúcich obdobiach, keď dôjde k výrazným peňažným výdavkom na uskutočňované činnosti, pre ktoré sa rezervy vytvárajú.

Kľúčové slová: rezerva, pravé a nepravé rezervy, hospodársky výsledok, poľnohospodársky podnik

Literatúra

- BEŇAČKA, N.: Aktuálne problémy poľnohospodárstva a výživy obyvateľstva v SR In: Strategické prístupy manažmentov k prekonávaniu krízových situácií v poľnohospodársko-potravinárskom komplexe. Nitra, VSP 1996, s. 3-7.
- GRZNÁR, M.: Úlohy manažmentu v procese ekonomickej konsolidácie poľnohospodárskeho podniku. Acta operativo-oeconomica, 51. Nitra, VSP 1996, s. 43-49.
- LAUČÍK, Z.: Manažérske prístupy k tvorbe rezerv v účtovníctve. Účtovnícke a auditorské zvesti, 2, č. 1, 1992, s. 10 - 11.

Kontaktná adresa:

doc.Ing. Jozef Pataky, PhD.

Katedra informačných systémov a financií, FEM SPU v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.: 087/601 kl. 116

Acta oeconomica et informatica 2

Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 1998, s. 45—47

ANALÝZA PREDAJA JATOČNÝCH ZVIERAT AKO VÝCHODISKO PRE MARKETINGOVÉ ROZHODOVANIE SALES ANALYSIS OF SLAUGHTER ANIMALS AS THE BASE FOR MARKETING DECISION MAKING

Anton KRETTTER

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

The sale of slaughter animals creates more than 45 per cent of total income for all agricultural products in agricultural firms in the Slovak Republic. This situation raises the question of the need to analyze the sale of slaughter animals and utilize the information for making marketing decisions. Basic information about the sale volume, producers prices, and structure of distribution channels according to each type of slaughter animals provides the base for managing the sale in the next time period, for estimating future sale and producers prices. Trends in the structure of distribution channels influence cooperation among links within the channels. The article presents the analyzed information on sale of slaughter cattle, slaughter pigs, slaughter poultry, slaughter sheep, goats, and lambs for the years 1993 to 1996 in the Slovak Republic. It shows also the tendencies of development for the next period. This information is one of the bases for marketing management decision making.

Key words: sale of slaughter animals, producers price, distribution channels, marketing decisions

Predaj jatočných zvierat prináša poľnohospodárskym podnikom v Slovenskej republike tržby v objeme takmer 15 miliárd korún, čo je viac ako 45% z celkových tržieb za všetky poľnohospodárske výrobky. Spotreba mäsa a mäsových výrobkov na obyvateľa v SR mala v rokoch 1993 až 1996 ustálenú tendenciu (MURGAŠ 1996) a nie je predpoklad zásadnej zmeny. Stravovacie návyky konzumentov v SR uprednostňujú bravčové mäso, potom nasleduje na približne rovnakej úrovni spotreba hydinového a hovädzieho mäsa. Tieto spotrebiteľské skutočnosti vyvolávajú v poľnohospodárskych podnikoch potrebu poznať marketingové tendencie odbytu jatočných zvierat charakterizované nielen objemom hmotnosti, ale i cenou platenou výrobcom a štruktúrou odbytových ciest. Riešením týchto otázok sa zaoberajú viacerí autori ako VICEN (1996), KRETTTER (1996), ŠIMO a kol. (1997), ktorí zvýrazňujú aktuálnosť otázok modelovania marketingových reťazcov pre poľnohospodárske komodity a ich využitia v rozhodovaní.

republiky Poľ 2-12 Mesačný výkaz o predaji poľnohospodárskych výrobkov z prvovýroby. Tento výkaz spracovávajú a predkladajú štatistickým orgánom všetky poľnohospodárske podniky zapísané v obchodnom registri. Tieto údaje agregované za Slovenskú republiku sú základným materiálom skúmania a ich analýza sa robí logickou komparáciou úrovne vývoja v Slovenskej republike za kalendárne roky 1993 až 1996.

Výsledky a diskusia

Relatívne kratší biologický cyklus väčšiny hospodárskych zvierat a kontinuálna chovateľská činnosť prináša poľnohospodárskym podnikom pravidelné finančné príjmy primerane rozložené v časovom priebehu celého roka. Organizačná a ekonomická náročnosť živočišnej výroby by mala byť adekvátne ohodnotená realizáciou. Sledovanie podmienok odbytu, ktoré sú dané reálnym dopytom, ale i cenovými reláciami úhrady predaja, je východiskom pre uplatňovanie marketingového prístupu v podnikovom riadení. V tomto smere sú aktuálne údaje prostredia v časovom kontexte.

Materiál a metódy

Predaj jednotlivých poľnohospodárskych produktov v rámci odbytovej analýzy sa sleduje vo výkaze Štatistického úradu Slovenskej